

Paradigma, akryl kartón, 100x100cm

Autor obálky:

Fero Turcsányi (1953)

Na výtvarnú scénu vstúpil koncom 90-tych rokov v zrelom veku, po dvojročnom pobyte v Líbii. Na podnety africkej krajiny so všetkou jej exotickou krásou, svetelnosťou, nezvyčajnou farebnosťou a kultúrnou nevyspytateľnosťou zareagoval celým radom maľieb, ktoré zaujali.

Sprvoti opatrné konfrontácie s publikom na menších expozičných fórach vystriedali výrazné autorské výstavy v renomovaných slovenských galériách (2006 – Šarišská galéria, Prešov; 2006 – Oravská galéria, Dolný Kubín;

2006 – Turčianska galéria, Martin; 2007 – Galéria Michalský dvor, Bratislava; 2009 – Méliusz center Debrecen, Maďarsko).

Za krátky čas sa mu podarilo etablovať sa na domácej umeleckej scéne a prekročiť hranice do Európy. Zúčastňuje sa na kvalitne obsadených umeleckých plenéroch a sympóziách, ktoré mu dovoľujú konfrontovať vlastnú tvorbu v medzinárodnom meradle a nabíjajú ho (ako sám konštatuje) vitalizmom a tvorivou energiou (Hajdúboszormény 2007, 2008, 2009, Maďarsko; Nowy Sazc 2007, Poľsko; Balaton fured 2011, Maďarsko; Rachiv 2009, Ukrajina; Krosno 2010, Poľsko; Poljana 2010, Ukrajina; Zerind, 2011, Rumunsko; Krosno BWA 2011, Poľsko; Banja Luka, Muzej Republike Srbske, Bosna Hercegovina 2011; Nowy Targ 2011, Poľsko; Mumbai, Delhi, Sula 2011 India; Chicago Substation NO.9, 2011 USA). Zaznamenal aj viacero výrazných úspe-

chov a ocenení na medzinárodnom fóre (Nívó díj, Hajdúboszormény 2007, Maďarsko; Bienale Artbrut 2. cena, Nowy Targ, 20011, Poľsko).

Z tohto výpočtu sa zdá, že v krátkom časovom úseku desiatich rokov dobehol vo svojom živote „zameškané“ a vstúpil rovnými nohami doprostred diania. Je zvláštne, že svojou tvorbou upútal na oboch brehoch – laickom, aj odbornom. V čom spočíva kúzlo jeho tvorby?

Primárne je to technika maľby olejom a akrylom. Základom jeho farebnej škály a rukopisu sú nuansy – rozohrané, netrpezlivé štruktúry. Akoby vychádzajúce z teórie fraktálov, kde sa oko má o čo oprieť a každá plocha má svoj dej. Je to zápis, prepis, premaľba s priesvitom svetla, ako história procesu tvorby. Dôležitým výrazovým prvkom jeho diela je maliarska kresebnosť – kombinácia znejasneného rukopisného gesta s rozdrobenou kolážovou plošnosťou. Niekedy je to znak, inokedy drobná figúra, farebná škvrna, či ornamentálny rad, alebo písmo. Z menších rozmerov pláten bezprostredne prechádza do veľkých plôch, kde má väčšiu šancu pracovať so štruktúrou.

V paralelnom princípe s formou tu koexistuje námet. Zdá sa, že F. Turcsányiho inšpiruje všetko. Je to autor, ktorý myslí očami – nazvime to rekontextualizáciou nájdeného obrazu. Fórum plátna je pre neho arénou, v ktorej nezvádza urputné zápasy, ale prirodzenú (z pohľadu z vonku) hru s námetom, s kompozíciou, s farebnosťou. Zbiera vizuálne správy – archetypy každodennosti, na ktorých je aktuálny odraz intenzívneho privátneho prežívania, ľudskejšej i spirituálnej roviny, zakódovaný do odkazu diela. Občas je jeho výpoveď tichá, vstupuje do rovín detstva, inokedy sarkastická, sebaironická, či jemne erotická, ale vždy je tu príbeh. Má zmysel pre pointu, no priama, prvoplánová lexika ostáva len v náznakoch. Dotvára sa komplexne až vo vedomí diváka, v jeho skúsenosti. Najčastejšie pracuje s krajinou, v ktorej sa viac, či menej reálne pohybuje človek.

Klasické médium maľby v ostatnom čase prerastá do fotografie, ktorá sa spočiatku autorovi stala časozberným materiálom z ciest a sympózií, pomáhala mu pri rozpamätávaní, ale stále viac sa s intenzívnou naliehavosťou stáva samostatným umeleckým médium, rovnocenným maľbe. Vo fotografii je F. Turcsányi stále tým „filatelistom nápadov“, kde sa prejavuje jeho pozorné oko dokumentaristu, ale náhle si uvedomujeme cielenú precíznosť pohľadu cez fotoobjektív, inteligenciu výpovede, schopnosť nájsť v okamihu dokonalú kompozíciu, či farebné nuansy. Disponuje výraznou schopnosťou všímať si (a vyňať z každodennosti) aj veci odvrhnuté, zabudnuté, ktorým dokáže prisúdiť metaforickú hodnotu, vrátiť im dôstojnosť – ako paralelu založenú na kontemplatívnom vzťahu ku skutočnosti a histórii. Táto schopnosť ho posúva v jeho umeleckom vývoji ďalej, k potrebe vytvárať ucelené foto-príbehy, špeciálne z ciest po neznámych krajinách. S jemu vlastným entuziazmom a ústretovosťou vstupuje na ich pôdu bez predsudkov, so zvedavým pohľadom pozorovateľa a s úprimnou pokorou obdivovateľa. Práca s grafickým softvérom predpokladá ďalšie autorské posuny tohto nepokojného tvorca. Momentálne ho nadchla netypická koláž, monumentálna počítačová grafika, lákajú ho vzdialené krajiny... Je rozbehnutý a je na ceste.

Mal 26 samostatných výstav, ako napr.: 1986 – Vila Flóra, Horný Smokovec; 1988 – Galéria na hrade, Stará Ľubovňa; 1991 – Misurata, Krupp camp, Líbya; 1996 – Wieża Ratuszowa, Kraków, Poľsko; 2001 – Cukráreň Domenico, Poprad; 2002 Technické

múzeum, Košice; 2004 – Vsetín, ČR; 2006 – Turčianska galéria, Martin; 2007 – Galéria Michalský dvor, Bratislava; 2009 – Méliusz center, Debrecen, Maďarsko; 2012 – Galeria sztuki BWA Krosno, Poľsko; 2012 – Galeria Pasaż, Iwonicz Zdrój, Poľsko; 2013 – Kaviareň galéria Umelka, Bratislava; 2014 – Tatranská galéria Elektráreň Poprad; 2016 – Nemzeti Színház, Miskolc, Maďarsko.

Mal 26 spoločných výstav s inými výtvarníkmi, z ktorých uvádzame aspoň tieto: Hajdúboszormény 2007, 2008, 2009, Maďarsko; Prešov Salón 2007; Budapešť, „levegő“ 2007; Nowy Sacz 2007, Poľsko; Krosno BWA, 2011, Poľsko; Banja Luka, Muzej Republike Srbske, Bosna Hercegovina, 2011; Nowy Targ, 2011, Poľsko; Mumbai, Delhi, Sula, 2011, India; Chicago 2011 Substation NO.9, USA; Synagoga Košice C+S 2012; Przemysl trienále maľby 2012; Mánes, Praha, C+S, 2013; Átrium Prešov, Salón, 2013; Galerie ARTINBOX, „Geny a generace“, Praha 2014; Bienále voľného výtvarného umenia Martin, 2016; MODEM Debrecen, Silver Quadrangle, 2016; Szymbark, Poľsko, spolok C+S, 2016.

Bol účastníkom mnohých plenérov: 2006 – Snina; 2007 – 2009 – Hajdúboszormény, Maďarsko; 2007 – Čečejevce; 2009 – Rachiv, Ukrajina; 2010 – Poljana, Ukrajina; 2011 – Zerind, Rumunsko; 2011 – Sula, India; 2012 – Čatež, Slovinsko; 2013 – Pulawy, Poľsko; 2014 – Artshow 2014, Stará Lubovňa.

Ocenenia: 2007 – Hajdúboszormény, Nívó díj, 2011 – Nowy Targ, Bienale Artbrut, 2. miesto, 2013 – International Contemporary Artists Vol. IV., I. C. A. publishing, New York, 2016 – Új művészet, apríl 2016 (Eszter Lang – FT tizenot kép)

PhDr. Edita Vološčuková, PhD.